

Markvallei

v.z.w. De Mark

Natuur- en Milieuvereniging
Galmaarden - Herne - Bever

Tasseniersstraat 1

1570 Galmaarden

054/58 92 17 (tussen 18:00 en 20:00 uur)

André Prové

andreprove@hotmail.com

natuurpunt

Coxiestraat 11 – 2800 Mechelen

Tel: 015-29 72 20 – fax: 015-42 49 21

Info@natuurpunt.be – www.natuurpunt.be

Oppervlakte : 34 ha

Vogels

Auteur: Wouter Faveyts, maart 2015

Dit beknopte rapport behandelt het voorkomen van bepaalde broedvogelsoorten in het erkende reservaat Markvallei op de grens van Galmaarden, Moerbeke en Viane, met daarnaast ook aandacht voor enkele andere interessante vaststellingen. Het wordt opgesteld met het oog op het monitoringsrapport van het reservaat, beheerd door Natuurpunt Beheer vzw en vzw De Mark, in overeenstemming met de wettelijke verplichtingen voor een door de overheid erkend reservaat. Het rapport werd opgesteld op vraag van Carlos D'Haeseleer van Natuurpunt Beheer vzw.

Het rapport heeft betrekking op een groter gebied dan de eigenlijke reservaatpercelen. Meer bepaald gaat het om het gebied dat in de database van de vogelwerkgroep (<http://denderstreek.waarnemingen.be/>) bekend staat onder de naam Galmaarden/Moerbeke – Meirbroek. Dat gebied, dat 80 ha beslaat, loopt vanaf het gehucht Sint-Paulus te Galmaarden tot aan de molen op de Mark te Viane, dus ruimer dan de effectieve reservaatpercelen, die zich verspreid in dit gebied bevinden. Voor vogels, die ruimere leefgebieden hebben dan de meeste andere diergroepen zoals insecten en waarvan de leefgebieden vaak groter zijn dan individuele percelen, is een dergelijke werkwijze te verantwoorden. Louter focussen op de reservaatpercelen zou een te versnipperd beeld opleveren, gelet op het verspreide karakter van die percelen in het gebied. Het hele gebied Galmaarden/Moerbeke – Meirbroek vormt een aaneengesloten geheel, en de reservaatpercelen maken hier een belangrijk deel van uit. Een aanzienlijk aandeel van de informatie over het voorkomen van vogels in dit rapport is duidelijk te linken aan de reservaatpercelen.

De in dit rapport beschreven periode loopt vanaf 2010 tot en met 2014.

In het betrokken gebied werd geen volledige broedvogelinventarisatie uitgevoerd in de besproken periode. Wel kregen de meest bijzondere broedvogels aandacht in minstens één van de vijf jaren uit de periode 2010-2014; soms was dat in meerdere jaren het geval. Voor een aantal soorten werd een gerichte inventarisatie uitgevoerd in minstens één van die jaren. Dat gebeurde in het kader van het project bijzondere broedvogels van de lokale vogelwerkgroep. In het kader van dat project worden soorten die op regionaal niveau als zeldzaam worden beschouwd (kolonievogels of soorten met een regiopopulatie van <20 territoria) jaarlijks zo goed mogelijk geteld in het werkingsgebied van de werkgroep (ruwweg is dat de Dendervallei van Geraardsbergen tot Dendermonde; het gebied in kwestie maakt deel uit van dat werkingsgebied). Daarnaast worden een aantal schaarse soorten (>20 territoria in het werkingsgebied van de werkgroep) volgens een roterend systeem om de drie jaar geteld in bepaalde gebieden. Daarbij wordt gewerkt met aan een bepaald habitat gebonden soortgroepen. Het gebied Galmaarden/Moerbeke – Meirbroek komt aan bod in twee van de drie roterende soortgroepen, nl. 'akkers/ruigtes' en 'water'. In

2013 was er aandacht voor de eerste groep; in 2014 voor de tweede groep. Daarnaast werden in de meeste jaren losse waarnemingen verzameld van de betrokken soorten, waardoor ook voor die jaren vaak een minimaal beeld kan worden gevormd van het voorkomen. Het gegeven dat een bepaalde soort niet elk jaar in het gebied is genoteerd tijdens de periode 2010-2014 hoeft niet te betekenen dat de soort niet elk jaar effectief aanwezig was. De onderzoekinspanning was niet elk jaar dezelfde en de inspanning richtte zich ook niet elk jaar op deze doelsoorten (zie bespreking van het project bijzondere broedvogels van de lokale vogelwerkgroep hierboven). Daardoor kunnen soorten zijn gemist terwijl ze toch aanwezig waren. In de mate dat dit nuttig is wordt dit geduid in de bespreking hieronder.

Er wordt gefocust op de meer bijzondere soorten, en niet op algemene soorten als Koolmees, Merel, enz.

Broedvogels

In het Oost-Vlaamse deel van het gebied is er een kleine kolonie van **blauwe reiger** die in de periode 2010-2014 respectievelijk 16, 11, 12, 10 en 18 koppels. De kolonie bleef steeds op dezelfde, vaste locatie in het gebied gevestigd. De kleine kolonie in het gebied houdt dus goed stand, en kende in de besproken periode zelfs haar hoogste aantallen ooit (16 en 18 koppels zijn recordcijfers voor deze kolonie) sinds de vestiging op het einde van de jaren '90 van de 20ste eeuw.

Dodaars is sinds jaar en dag bekend als een doortrekker en wintergast op de Mark, maar groot was de verrassing toen in 2014 tot diep in het broedseizoen meermaals een vogel in broedkleed werd gezien op de Mark te hoogte van het reservaat. Specifiek broedverdachte waarnemingen konden niet worden gedaan, maar dat is ook niet evident op een moeilijk overzichtelijke plek als de slingerende Markrivier. De waarnemingen volstaan in elk geval voor een territorium.

Langs de Markrivier werd in drie van de vijf jaren (2010, 2012 en 2013) van de besproken periode een broedpaar van **kuifeend** vastgesteld. Daarmee is het gebied één van de laatste vaste broedplaatsen van deze soort in de streek. Na een sterke toename in de jaren '90 van de twintigste eeuw is de kuifeend sinds een aantal jaren sterk afgenomen als broedvogel in de zuidelijke Dendervallei. De Markvallei ter hoogte van het reservaat blijft echter een houvast.

Wat roofvogels betreft komt **buizerd** jaarlijks tot broeden met minstens 1 territorium. Daarnaast zijn ook **sperwer** en **torenavk** nog steeds als broedvogel genoteerd (bvb. allebei in 2014). **Boomvalk** broedde in 2010 en 2012 met succes op de reservaatpercelen, maar in latere jaren kon geen territorium of broedgeval meer genoteerd worden. Deze soort doet het recent duidelijk minder goed in de Dendervallei, iets wat wellicht voor heel Vlaanderen geldt maar waarover weinig kwantitatieve gegevens voor handen zijn. **Wespendieven** uit het nabijgelegen Raspaillebos komen geregeld foerageren in de Markvallei.

In 2010 werd langs de rand het gebied, in de overgang naar hoger gelegen landbouwgebied nog op 2 plaatsen een territorium van **patrijs** gemeld dat zich (wellicht ten dele) in het gebied bevond. Uit latere jaren ontbreken waarnemingen,

wat past in het beeld van een recente snelle en steile afname van de soort in de hele regio.

Van **ijsvogel** werd in 2010 en 2014 een territorium genoteerd; in de overige jaren is de afwezigheid wellicht eerder het gevolg van het onvoldoende onderzoeken van het gebied, eerder dan het werkelijk ontbreken van de soort. Jaarlijks waren er 1-2 zangposten van **koekoek**; het hoge aantal potentiële waardvogels maakt het gebied aantrekkelijk voor deze soort. Deze soort neemt sterk af op Noordwest-Europees niveau, maar houdt in de Markvallei schijnbaar goed stand.

Voor zangvogels van struweel en ruigte is en blijft het een erg goed gebied. Vooral een soort als **bosrietzanger** haalt hier hoge dichtheden: bij een grondige telling in 2014 werden 33 territoria genoteerd. Dat komt neer op een dichtheid van 41,2 territoria/100 ha, een zeer behoorlijke dichtheid. Het aantal in 2014 lag lager dan eerdere volledige tellingen in 2004 en 2005; toen werden resp. 42 en 38 territoria gemeld. Uit het Vlaamse ABV-project (monitoring algemene broedvogelsoorten, gecoördineerd door INBO en Natuurpunt) blijkt dat de soort in de periode 2007-2014 in Vlaanderen aanzienlijk is afgenomen. Mogelijk komt dit ook tot uiting in het gebied Galmaarden/Moerbeke – Meirbroek, hoewel de afname veel minder fors is dan voor heel Vlaanderen wordt gedecteerd (-43% in de periode 2007-2014). Vanuit dat perspectief lijkt de soort het dus nog betrekkelijk goed te doen in het gebied. Als kanttekening bij de wisselende aantallen van bosrietzanger moet ook vermeld worden dat het voorkomen van deze soort aanzienlijk kan variëren, zowel door jaarlijkse populatieschommelingen als door beschikbaarheid van geschikt biotoop. Bosrietzangers moeten het hebben van ruige en verruigende stukjes grazige of kruidachtige vegetaties. Kapvlakte met opschietende vegetatie zijn erg aantrekkelijk voor de soort, maar vegetatiesuccessie maakt dat dergelijke terreinen na een paar jaar alweer ongeschikt worden. Bosrietzangers zijn dan ook afhankelijk van een voortdurende aanwezigheid van dergelijke biotopen, waarvan de beschikbaarheid doorheen de jaren kan variëren. Dat geldt ook in het gebied in kwestie, waar op bepaalde percelen geschikt habitat is ontstaan, maar op andere percelen ook geschikt habitat is verdwenen door vegetatiesuccessie. Op geschikte percelen in het gebied worden zeer hoge dichtheden gehaald (tot 6 territoria op een perceel van 1 hectare en tot 20 territoria in een stuk van 7,5 hectare). Dat dergelijke dichtheden hier nog steeds voorkomen wijst uit dat het gebied zeer geschikt blijft voor de soort. Bij gebrek aan riet is **kleine karekiet** veel zeldzamer dan de sterk gelijkende vorige soort. In 2014 werd 1 territorium vastgesteld. Voor **tuinfluiter** blijft het een zeer goed gebied; een nauwkeurige telling in 2014 leverde maar liefst 12 territoria op, waarmee de soort op zijn minst stabiel blijft ten opzichte van de vorige monitoringsperiode. Dat komt neer op een dichtheid van 15 territoria/100 ha, een hoge dichtheid. Gerichte tellingen van **grasmus** leverden in 2013 en 2014 respectievelijk 8 en 14 territoria op, ofwel respectievelijk 10 en 17,5 territoria/100 ha. Mogelijk was er in 2013 sprake van een ondertelling. Daarmee houdt deze soort eveneens prima stand in het gebied ten opzichte van de vorige monitoringsperiode. Een territorium van **braamsluiper** werd in 2014 geregistreerd langs de rand van het gebied; het was de eerste maal dat de soort in het gebied werd genoteerd, en dat meteen als waarschijnlijke broedvogel. **Sprinkhaanzanger** werd alleen in 2010 en 2011 genoteerd, maar dan wel telkens met 2 territoria. In latere jaren werd de soort niet teruggevonden, maar dat zou ook kunnen verklaard worden door een gebrek aan avondlijke bezoeken (de soort kent dan een zangpiek). In de meeste jaren was er een territorium van **fitis**; een soort die

in de Dendervallei en bij uitbreiding grote delen van zuidelijk Vlaanderen zeldzaam is. **Grauwe vliegenvanger** was minstens in 2010 en 2012 als broedvogel aanwezig.

Het gebied blijft belangrijk voor **wielewaal**; de omvangrijke oude en (deels) structuurrijke populierenbossen zijn hier niet vreemd aan. Jaarlijks werden 2-3 territoria genoteerd, behalve in 2014 toen maar 1 territorium opgetekend kon worden. Tijdens het begin van de vorige monitoringsperiode werden in 2004 nog 4 territoria vastgesteld. Het lijkt er dus op dat er sprake is van een gestage afname van deze voor het gebied zeer typische soort. Die afname komt overeen met de afname op Vlaams niveau, maar anderzijds kan het ook zijn dat de soort lijdt onder het verdwijnen van populieren, het voorkeursbiotoop in dit deel van Vlaanderen. De hele Markvallei en de zuidelijke Dendervallei zijn een bastion voor wielewaal geworden, dus de aantallen in het gebied zijn belangrijk.

Matkop, een soort die het slecht doet in Vlaanderen en heel West-Europa (terecht gekomen in de categorie 'kwetsbaar' van de meest recente rode lijst van de Vlaamse broedvogels) houdt stand in het gebied, met tot 3 territoria in jaren waarin goed op de soort werd gelet. De hele Markvallei en de zuidelijke Dendervallei zijn een bastion voor matkop geworden, dus de aantallen in de Markvallei zijn belangrijk.

In 2011 en 2014 werd een territorium van **rietgors** genoteerd.

Hieronder is een overzichtstabel te vinden van het broedvoorkomen van de hierboven besproken soorten. Voor de meeste soorten ontbreken de cijfers voor één of meerdere jaren bij gebrek aan onderzoek. Dat wil niet zeggen dat de soort in die ontbrekende jaren niet in het gebied voorkwam. In de gevallen waarin het aannemelijk wordt geacht dat de soort in het gebied voorkwam in een bepaald jaar wordt dat weergegeven met een vraagteken ('?'). er wordt telkens aangegeven wat de trend is voor de besproken periode. Voor nogal wat soorten is de trend niet helemaal zeker te achterhalen. Dat geldt met name voor soorten die een groter territorium hebben en die daardoor maar in zeer kleine aantallen in het gebied voorkomen. Voor dergelijke soorten is het eigenlijk moeilijk om op de schaal van een relatief klein gebied volwaardig te kunnen spreken van een trend. Om toch een indicatie te hebben wordt er toch enige commentaar gegeven op basis van de vaststellingen die zijn gedaan.

Soort	2010	2011	2012	2013	2014	Trend 2010-2014
Blauwe reiger	16	11	12	10	18	Kolonie vrij stabiel, maar mogelijk toch lichte stijging.
Dodaars					1	Wellicht nieuwe broedvogel
Kuifeend	1	?	1	1	?	Wellicht stabiel
Buizerd	1	1	1	1	1	Stabiel
Sperwer	?	1	?	?	1	Onbekend, maar wellicht stabiel
Torenvalk	?	?	?	?	1	Onbekend
Boomvalk	1					Mogelijk verdwenen.
Patrijs	2					Verdwenen
IJsvogel	1	?	?	?	1	Wellicht stabiel
Koekoek	1	2	2	1	2	Wellicht stabiel
Bosrietzanger	?	?	?	?	33	Lichte afname
Kleine karekiet					1	Onbekend.
Tuinflüter	?	?	?	?	12	Wellicht stabiel
Grasmus	?	?	?	8	14	Wellicht stabiel
Braamsluiper					1	Mogelijk nieuwe broedvogel.
Sprinkhaanzanger	2	2	?	?	?	Onbekend.
Fitis	1	1	?	?	1	Wellicht stabiel
Grauwe vliegenvanger	1	?	1	?	?	Onbekend
Wielewaal	2-3	Min. 2	2	2-3	1	Wellicht gestage afname
Matkop	3	3	?	?	2	Wellicht stabiel
Rietgors	?	1	?	?	1	Onbekend

Tabel: overzicht van het aantal broedparen/territoria van een aantal bijzondere broedvogelsoorten in het gebied Galmaarden/Moerbeke – Meirbroek.

Verdwenen broedvogelsoorten

Een aantal soorten die in het vorig rapport nog aan bod kwamen werden in de periode 2010-2014 niet meer als (potentiële) broedvogel vastgesteld. Dat kan te wijten zijn aan een gebrek aan gericht onderzoek naar die soorten. Zo is er amper of niet werk gemaakt van avondlijke of nachtbezoeken, waardoor soorten als waterral en ransuil gemakkelijk door de mazen van het net kunnen glijpen. Andere soorten zijn echter wellicht effectief verdwenen.

Een eerste verliezer is de **wintertaling**. De soort was in het verleden in sommige jaren broedverdacht in de natste bossen in het westelijke deel van het gebied, maar daar kon geen vervolg aan gegeven worden. Wellicht speelt verdroging hierbij een negatieve rol. Dat laatste geldt mogelijk ook voor **waterral**, hoewel die ook gebrek aan avondlijke en nachtelijke aandacht gemist kan zijn, zoals al aangegeven. Sowieso waren beide soorten zeer zeldzaam en onregelmatig in het gebied als potentiële broedvogel. **Cetti's zanger** was in de vorige periode slechts in één jaar aanwezig (2006); het verdwijnen na één jaar past in het beeld van het voorkomen in de Dendervallei, waar de soort na een paar strengere winters enkele jaren geleden de plaat heeft gepoetst. Het ontbreken van **kleine bonte specht** moet vrijwel zeker te verklaren zijn door te weinig onderzoek; de soort doet het immers vrij goed in de regio, en er is nog ruimschoots biotoop aanwezig in het gebied. Het mag worden aangenomen dat kleine bonte specht nog steeds als broedvogel aanwezig is. Een reëel verdwijnen is wel het geval bij **spotvogel**. Voor de vorige periode 2004-2009 moest al worden gemeld dat van de 2-3 jaarlijkse vaste zangposten in het begin van die periode anno 2009 niets meer over bleef. In de periode 2010-2014 is het stil gebleven. Een reden van het verdwijnen van deze laatste soort is onduidelijk.

Niet-broedvogels

Het gebied heeft vrij weinig waarde voor niet-broedvogels. Wellicht het meest bijzondere is het verschijnen van grote zilverreiger in het gebied in de periode 2009-2014. De soort is weliswaar geen vaste gast, maar er liggen wel een aantal waarnemingen voor van 1-4 exemplaren tijdens de wintermaanden. Het gaat om vogels die de winter doorbrengen langs de Markrivier in een gebied dat veel groter is dan alleen maar het gebied Galmaarden/Moerbeke – Meirbroek. Bij gebrek aan open water of plas-dras-toestanden overwinteren in het gebied nauwelijks watervogels.

Toekomstmogelijkheden

Het belang van vogels van het gebied laat zich vooral gelden voor zangvogels van vochtige ruigtes en struweel. De dichtheden van soorten als bosrietzanger, tuinfluiter en grasmus zijn erg hoog. Het blijvend voorzien van voldoende oppervlaktes aan ruigtes en struweel is voor deze soorten essentieel.

De boshabitats zijn echter ook belangrijk, gelet op het voorkomen van meerdere territoria van zowel wiewaal als matkop. Deze beide soorten doen het slecht in Vlaanderen en komen voor op niet-benijdenswaardige categorieën van de rode lijst van broedvogels (resp. 'bedreigd' en 'kwetsbaar'). De zuidelijke Dendervallei is een belangrijk gebied voor deze soorten op Vlaams niveau, en de Markvallei is een belangrijk gebied voor hen in de zuidelijke Dendervallei. Het voorkomen van deze soorten rechtvaardigt dat delen van de vallei hun boshabitats, inclusief (voor wiewaal) beplanting met populieren, zouden behouden.

Tenslotte zou vernatting, minstens in delen van het gebied, belangrijk kunnen zijn om de soortendiversiteit omhoog te krikken. Dat zou bestaande broedvogels als dodaars en rietgors ten goede kunnen komen, en het zou soorten als waterral en blauwborst (opnieuw) naar het gebied kunnen aantrekken. Verhoogde winterse waterstanden zouden ook de aantallen overwinterende watervogels positief kunnen beïnvloeden.

Amfibieën

Groene kikker, die in 1999 voor het eerst vastgesteld werd en een gezonde populatie wist uit te bouwen is de laatste jaren in de verdrukking gekomen. Er worden nog zeer weinig roepende mannetjes waargenomen.

In 2007 en 2009 werden de turfputten bemonsterd op het voorkomen van salamanders. Vinpootsalamander, kleine watersalamander en alpenwatersalamander kwamen in kleine aantallen voor.

Ook bruine kikker en gewone pad zijn aanwezig.

Reptielen

Er worden regelmatig zonnende **roodwangschildpadden** waargenomen langs de oevers van de Mark. We hebben geen idee welke impact die hebben op de fauna in de Mark of de kleine zijbeken.

Vissen

In het kader van de herinrichtingsmaatregelen in de Marke werd in 2010 door het INBO(1) een onderzoek voor de vastlegging van de nultoestand uitgevoerd.

Dit onderzoeksproject had in een eerste fase als doel de visstand en hun leefgebied op te meten in de Marke voor aanvang van de ecologische herinrichtingswerken (= vastlegging nultoestand). In een latere tweede fase zullen de mogelijke veranderingen in visstand en hun habitat opgevolgd worden.

Veranderingen in de visstand in de Marke tussen de Driscaertmolen in Galmaarden en de monding van de Marke in de Dender zijn te verwachten door hermeanderingswerken en de aanleg van visdoorgangen. De doelstelling van dit onderzoek is het vastleggen van de uitgangs- of nultoestand met betrekking tot de visfauna in de verschillende verstuwde panden van de Marke, voor de herinrichtingsmaatregelen.

Volgende onderzoeksvragen worden beantwoord:

- Bepalen van de actuele aantallen en densiteiten van de verschillende vissoorten in de verschillende verstuwde panden van de Marke voor aanvang van de herinrichtingswerken.
- Opmeten van de habitatstructuren en micro-condities in welbepaalde trajecten in de Marke voor aanvang van de herinrichtingswerken.

Tijdens de nulmeting werden 19 verschillende vissoorten aangetroffen in de Marke. In totaal werden 2731 vissen geteld met een totale biomassa van bijna 14 kilogram. De Marke visgemeenschap bezit 3 soorten die beschermd zijn in België (Wet op de Riviervisserij): biermpje, bittervoorn en vetje.

- De actuele aantallen (densiteiten worden nog niet berekend in dit Intern Rapport) van de verschillende vissoorten in de verschillende verstuwde panden van de Marke voor aanvang van de herinrichtingswerken werden bepaald. Een belangrijke vaststelling is dat in afwaartse panden 1 en 2 duidelijk meer soorten voorkomen en de aantallen ook veel hoger zijn dan in de opwaartse panden 3 en 4. Opvallend is de omvangrijke vangst van enkele honderden bittervoorn, een soort uit Bijlage II van de Habitatrichtlijn. De geplande aanleg van visdoorgangen kan bijgevolg een zeer gunstige invloed hebben op de stroomopwaartse verspreiding/dispersie in de Marke van vissoorten uit de Dender en panden 1 en 2 naar de panden 3 en 4 en verder stroomopwaarts van de Driscaertmolen.
- Op de opmeting van de habitatstructuren en micro-condities in welbepaalde trajecten in de Marke voor aanvang van de herinrichtingswerken wordt in dit eerste interne rapport nog niet in detail ingegaan. Er kan wel al gesteld worden dat door de verbreding en opstuwing van de huidige waterloop de Marke grotendeels zijn stromend karakter verloren heeft. Tijdens het opmeten

1 Onderzoek naar de visfauna in de Marke (Denderbekken) vóór het uitvoeren van herinrichtingsmaatregelen

Vastlegging nultoestand

David Buysse, Ans Mouton, Emilie Gelaude, Raf Baeyens, Seth Martens, Yves Jacobs & Johan Coeck

Intern rapport

INBO.IR.2011.3

van de nultoestand bij basisdebiet in juli 2010 werd vastgesteld dat er geen afvoer was over de verschillende stuwen in het studiegebied. De gemeten stroomsnelheid in pand 1 was bijzonder laag en in panden 2 tot 4 zelfs nul. De respectievelijke panden worden bij basisdebiet in de zomer herschapen tot een diep stilstaand water. Dit type habitat is vooral geschikt voor eurytope (vb. blankvoorn) en limnofiele soorten (vb. bittervoorn). Beide vermelde soorten zijn dan ook dominante aanwezig in respectievelijk pand 1 t.e.m. 3 en in pand 1 en 2. Ondanks het stromingsloze karakter van de Marke bij basisdebiet in de zomer treffen we toch nog een zestal stroomminnende of rheofiele soorten aan waarvan er twee, zijnde serpeling en berrmpje, gebonden zijn aan stromend water (d.i. obligaat rheofiel). Riviergrondel (partieel rheofiel) is zelfs dominant aanwezig in alle panden. De vangst van serpeling (obligaat rheofiel) betreft volgens onze kennis de eerste gedocumenteerde melding van de soort in het Vlaamse en meer opwaartse deel van de Marke in het laatste decennium. De soort wordt daarom ook als zeldzaam beschouwd in Vlaanderen. De Marke is vermoedelijk de enige zijbeek in het Denderbekken die nog een natuurlijke populatie serpeling bezit. De geplande herinrichtingswerken, waarbij een meer stromend karakter, structuurherstel en waterkwaliteitsverbetering worden beoogd, kunnen voor de voortplanting en overleving van deze rheofiele soorten een gunstig effect hebben.

Ongewervelden

In 2010 werd door Natuurpunt Studie een inventarisatieproject uitgevoerd rond natte gebieden. Markvallei in Galmaarden was één van de onderzochte gebieden. Hieronder wordt het verslag van de inventarisaties meegegeven.

Nachtvlinders

In dit gebied werden nachtvlinders geïnventariseerd op 29 september 2010 (van 20h tot 00h), 12 juni 2011 en 11 juli 2011. Enkel bij de laatste inventarisatie waren de weersomstandigheden matig tot goed; bij de eerste twee waren lage temperaturen of zelfs nevelvorming spelbrekers. In de nacht van 11 op 12 juni bedroeg de minimumtemperatuur ter plaatse 2°C en was er zelfs vorst aan de grond! Dat de nachtvlinderlijst van dit gebied korter is dan van de meeste andere, heeft er dus vooral mee te maken dat geen enkele nacht gekenmerkt werd door hoge temperaturen en zwoele omstandigheden.

Datum	Markvallei Oost	Markvallei West
29 september 2010	2	2
12 juni 2011	3	2
11 juli 2011	3	2

In de Markvallei werden tijdens het project 175 soorten nachtvlinders waargenomen, waarvan 57 soorten micro-nachtvlinders.

Nederlandse naam	Markvallei
Hopwortelboorder	1
Heidewortelboorder	2
Slakrups	3
Rietvink	8
Groot avondrood	1

Populierenpijlstaart	21
Pauwoogpijlstaart	1
Berkeneenstaart	13
Vuursteenvlinder	1
Porseleinvlinder	1
Variabele spikkelspanner	2
Peper-en-zoutvlinder	6
Bruine grijsbandspanner	4
Klaverspanner	5
V-dwergspanner	1
Oranje bruinbandspanner	1
Kleine groenbandspanner	1
Kortzuiger	1
Schimmelspanner	5
Gewone spikkelspanner	4
Essenspanner	8
Puntige zoomspanner	3
Gewone bandspanner	10
Zwartvlekdwergspanner	1
Bosrankdwergspanner	1
Beverneldwergspanner	1
Wilgendwergspanner	1
Schermbloemendwergspanner	10
Gele agaatspanner	9
Kleine zomervlinder	2
Variabele spanner	5
Groenbandspanner	2
Ringspikkelspanner	3
Grijze stipspanner	8
Vlekstipspanner	25
Dwergstipspanner	1
Schildstipspanner	10
Gerande spanner	118
Witte schaduwspanner	1
Donker klaverblaadje	6
Klaverblaadje	1
Hagedoornvlinder	1
Taxusspikkelspanner	3
Hennepnetelspanner	15
Bosspanner	10
Bruinbandspanner	2
Herculesje	2
Lieveling	6
Koolbandspanner	3
Bruine wapendrager	2
Populierentandvlinder	1
Brandvlerkvlinder	3
Snuitvlinder	3

Eekhoorn	1
Donker brandnetelkapje	1
Schilddrager	2
Zuringuil	7
Bruine herfstuil	5
Grote worteluil	1
Putta-uil	5
Gewone worteluil	49
Meidoornuil	1
Piramidevlinder	6
Spurrie-uil	1
Graswortelvlinder	25
Rietgrasuil	1
Gamma-uil	10
Houtspaander	8
Morpheusstofuil	3
Rood weeskind	3
Maanuiltje	6
Hyena	40
Schedeldrager	1
Koperuil	4
Levervlek	1
Goudgele boorder	2
Egale stofuil	20
Gewone stofuil	74
Aardappelstengelboorder	7
Bruine snuituil	6
Heremietuil	15
Tweekleurige heremietuil	12
Moeras-grasuil	15
Komma-uil	3
Kooluil	1
Stippelsnuituil	5
Perzikkruiduil	1
Stompvleugelgrasuil	33
Spitsvleugelgrasuil	6
Volgeling	18
Breedbandhuismoeder	2
Kleine huismoeder	4
Open breedbandhuismoeder	3
Huismoeder	85
Haarbos	16
Wilgenschorsvlinder	2
Agaatvlinder	2
Donkere marmeruil	10
Herfstrietboorder	1
Stro-uiltje	5
Saffraangouduil	1

Iepengouduil	1
Wilgengouduil	2
Zwarte-c-uil	11
Driehoekuil	9
Vierkantvlekuil	9
Groot visstaartje	4
Donsvlinder	1
Kleine groenuil	4
Glad beertje	6
Streepkokerbeertje	1
Rozenblaadje	8
Muisbeertje	1
Kleine beer	70
Witte tijger	1
Gele tijger	13
Rondvleugelbeertje	40

Doelsoorten

Geen van de drie doelsoorten werd waargenomen tijdens het onderzoek. Van bonte beer en moeraszeggeboorder ziet het er naar uit dat ze er effectief niet voorkomen. Voor teunisbloempijlstaart is dit moeilijker in te schatten. Deze soort is in de regio van de Vlaamse Ardennen reeds meermaals gezien en kan perfect opduiken in de Markvallei. Geschikt habitat is aanwezig.

Vlaams-Brabantse soorten

Er werden geen soorten van de Vlaams-Brabantse PPS-lijst genoteerd. meidoornuil is een soort die momenteel niet is opgenomen op die lijst, maar waarvan het verspreidingsgebied zich tot de leemstreek beperkt. Mogelijk komt deze soort dus in aanmerking. Er werd 1 exemplaar waargenomen tijdens de herfstinventarisatie.

Soorten van moerassen en natte bossen

Gezien het relatief korte soortenlijstje is ook het aantal voor deze biotopen kenmerkende soorten beperkt. Opvallend is het hoge aantal heremietuilen (15 ex. op 11 juli), een soort die gebonden is aan wilg en populier. Typische soorten van vochtige biotopen zijn verder rondvleugelbeertje, moeras-grasuil, spitsvleugelgrasuil, stippelsnuituil, herfstrietboorder en gele agaatspanner. Opmerkelijk was de aanwezigheid van tientallen rondfladderende rondvleugelbeertjes op het natte hooiland 'Meirbroek' tijdens valavond op 11 juni. Deze in Vlaanderen niet zo algemene soort heeft hier duidelijk een grote populatie. De prachtige porseleinvlinder is een soort van vochtige loofbossen waarvan de verspreiding in Vlaanderen bijzonder gefragmenteerd is.

Ook bij de waargenomen micro-nachtvlinders bevinden zich enkele echte moerassoorten, met een in Vlaanderen versnipperd verspreidingspatroon. Moeraskaartmot en spireaboogbladroller zijn hiervan twee mooie voorbeelden.

Overige interessante soorten

Oranje bruinbandspanner: 1 ex. werd met een vlindernet gevangen nabij een mei- en sleedoornstruweel op 11 juni. Dit is de eerste waarneming voor Vlaams-Brabant.

Deze soort wordt zelden in het Vlaamse binnenland gezien. De rupsen leven op diverse rozensoorten.

Beverneldwergspanner: 1 ex. op 11 juli. Deze soort is in Vlaanderen zeer zeldzaam. De weinige betrouwbare en recente waarnemingen komen uit de regio's Ninove en Geraardsbergen. De waarneming in Galmaarden sluit daar dus perfect bij aan. Blijkbaar heeft deze (overigens moeilijke herkenbare) vlinder slechts een beperkt verspreidingsgebied in Vlaanderen. De rupsen leven op kleine en grote bevernel of op enkele andere schermbloemigen.

Slakken

Data terreinbezoek(en) 28/09/2011

De Markvallei kenmerkt zich door een mozaïek van natte populierenbossen, natte graslanden en natte ruigten van het moerasspireaverbondt. Sporadisch kan ook een grote zeggevegetatie of wilgenstruweel aangetroffen worden. Ook hier is de zeggekorfslak aangetroffen en we vermoeden dat bijkomend onderzoek tot het vinden van nieuwe populaties zou kunnen leiden.

Waargenomen soorten:

- *Balea biplicata* (zeer juv.expl.)
- Tandloze korfslak
- Dikke korfslak
- Zeggekorfslak

Sprinkhanen

Gerichte zoektochten in de graslanden in de loop van september 2010 leverden bijzonder weinig veldsprinkhanen op. Enkel de krasser werd in de drogere graslanddelen genoteerd. In het centrale natte hooiland (locatie zeggekorfslak) waren in september nagenoeg geen sprinkhanen te vinden. In juli werden hier wel zingende greppelsprinkhanen aangetroffen

Volgende soorten werden aangetroffen: krasser, gewoon spitskopje; zuidelijk spitskopje, boomsprinkhaan, struiksprinkhaan, greppelsprinkhaan, sikkelsprinkhaan, bramensprinkhaan; grote groene sabelsprinkhaan.

Ad hoc-waarnemingen:

Gouden tor is een soort die regelmatig gezien wordt.

Oranjetip komt massaal voor in de hooilanden, eitjes afzettend op de pinksterbloem.

De zoektocht naar **sleedoornpage-eitjes** geeft zeer wisselende resultaten. De verouderende sleedoornstruwelen zijn minder aantrekkelijk geworden voor sleedoornpage. Bij sporadisch onderzoek worden wel steeds eitjes vastgesteld, maar steeds in lage aantallen.

Wijngaardslak komt nog steeds algemeen voor langs de spoorwegberm en aan de oeverwal van de Mark.

Paddenstoelen

In 2010 werd door Natuurpunt Studie een inventarisatieproject uitgevoerd rond natte gebieden. Markvallei in Galmaarden was één van de onderzochte gebieden. Hieronder wordt het verslag van de inventarisaties meegegeven.

In dit gebied werden tijdens de duur van het project 21 soorten zwammen genoteerd. Daaronder vinden we een aantal symbionten terug in het elzenpopulierenbos ten westen van het natte hooiland met de korfslakken. De grijsplaatvezelkop is een ronduit zeldzame soort die hier werd vastgesteld. In het grasland zelf komt zeggenkorstje massaal voor op afgestorven zeggenstengels. De meest bijzondere vondsten werden echter gedaan op de maaiselhopen die in de randzone van dit grasland liggen, met name aan de zuidzijde. Daarop werden verschillende soorten inktzwammen aangetroffen. Bleke halminktzwam is niet zo heel zeldzaam, maar hoekigsporige donsinktzwam is dat wel. Het betrof hier de eerste waarneming voor Vlaanderen. De soort is gemakkelijk herkenbaar bij microscopisch onderzoek, door de opmerkelijke sporenvorm.